

להיתקל באושר ולא ליפול – על תענועי מחשבה, שופטים ודגי זהב

להיתקל באושר | דניאל גילברט, הוצאת מטר

הנץ ממלטה | דשיל האמט, הוצאת כתר

עיוורון שלגים | קן פולט, הוצאת מודן

אריאל עזרי, עו"ד

נזדמה לכם שאתם יודעים מה עושה אתכם מאושרים? סביר להניח שאתם לא בכיוון הנכון..." כך פותח דניאל גילברט, פרופסור לפסיכולוגיה מאוניברסיטת הרווארד את ספרו **"להיתקל באושר"**.

בעולם שבו כל אדם מחפש "אושר", כל אדם שני מספר שמצא אותו וכל אדם שלישי כותב ספר על הדרך לאושר – ספר זה הוא קרן אור של אינטליגנציה בנושא מרכזי זה בחיינו, אבל לא רק.

"למרות המילה השנייה בשמו", כותב גילברט, "אין זה ספר הדרכה שילמד אתכם איך להיות מאושרים. הספרים האלה נמצאים במדף העזרה העצמית הסמוך. אחרי שתקנו אחד מהם, תעשו כל מה שהוא ממליץ לעשות ותגלו שאתם בכל זאת עדיין אומללים כשהייתם, ותוכלו לחזור לכאן כדי להבין מדוע". נו, טוב, הוא קצת מגזים – אבל הספר מצליח, בלשון קולחת, בדרך כלל, להסביר לנו למה אנחנו מתנהגים

בדרכים מסוימות ומה עלינו לעשות כדי לשפר את איכות חיינו.

בדרך, מעניק הספר, כלים חדשים לנו, כעורכי דין, לבחינת תהליכים נפוצים בחיי היומיום המקצועיים שלנו. מחד, מלמד הספר כיצד שליטה על חיינו – מאריכה אותם. ואולם, באותה נשימה הוא מגלה לנו שאבדן אותה שליטה מקצר את חיינו לעומת מי שלא "קבלו פיקוד" על חייהם, מלכתחילה. אם כן, אילו חיים טוב יותר לחיות? חיים של שליטה תוך חשש מאיבודה, או חיים פסיביים מלכתחילה? זוהי דוגמא הממחישה את סוג החומר למחשבה שמספק הספר. תענועי הזיכרון האנושי תופסים חלק מרתק בספר. גילברט מצטט מחקרים המלמדים על האלסטיות העצומה של הזיכרון האנושי ועל היכולת הבלתי-ניתפסת להשפיע על אדם "לזכור" דברים שלא חווה, ללא צורך בהיפנוזה.

מילה או משפט שאמרו אדם, או צד שלישי, מייד לאחר שחוה את החוויה – מעצבים מציאות שונה, בצורה שלא תיאמן. מחקרים אלה מציגים את הנכונות הכמעט-מוחלטת של בתי משפט להסתמך על עדויות ראייה, ללא הפרספקטיבה המחקרית, באור פשטני-משהו. בהקשר זה, מאפשר המחבר, לכל אחד מהקוראים, להיכשל במבחן ראייה כזה. הוא עורך הדגמה כה פשוטה, שבסופה נותר הקורא, שהיה דרוך ומודע לתרגיל הצפוי, פעור פה למראה הקלות בה ניתן זכרונו לעיצוב החוטא למציאות.

למרות שכולנו יודעים ששופטי ישראל הם שופטים מקצועיים – שלא ניתנים להשפעה חיצונית (כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון

העוסקת באי-פסלות שופטים, לפיה שופטים אף פעם לא מושפעים מכלום) – הספר מאתגר תפיסה זו ומלמד שכל בני האדם מושפעים, כל הזמן, מהחוויות סביבם.

הוא מסביר שחוויות אלה הופכות, על כרחן "כמו עדשות מגע המחוברות לעינינו, לצמיתות, בדבק מגע". אין זאת אומרת שלא ניתן, בשל השפעת אותה מציאות עוטפת, לקבל החלטות נייטרליות. עם זאת, המסקנה היא שעל מנת לקבל החלטה נטולת הטיות על כל אדם (ושופטים שהם בני אדם, בכלל זה) להיות **מודעים** לקיומן של "עדשות המגע" אלה, ולפעול לנטרל את השפעתן. ללא מודעות כזו – נותרת אותה השפעה שעלולה להביא להטייה שגויה בדרך קבלת ההחלטות.

לפני מספר שנים, עיריית מונצה באיטליה חוקקה חוק האוסר לשים דגי זהב באקווריומים עגולים, מאחר שזה מעוות לדגים את המציאות... לנו, בני האדם, טרם חוקק חוק כזה, ובינתיים, כמאמר המחבר: "העין מחפשת את מה שהמוח רוצה לראות. הקונספירציה בין שני המשרתים האלה מאפשרת לנו לחיות בנקודת המשען שבין המציאות העירונית לאשליה המנחמת".

אם כן, איך לתור אחר האושר? היכן לחפש אותו בעתיד? באופן פרדוכסלי מלמד אותנו הספר שהמדריך למציאת האושר האישי – סובייקטיבי שלנו, כלל אינו מצוי בידינו אלא דווקא בניסיון הרגשי של **אחרים**.

אני יודע שקשה להשלים עם הרעיון שאחרים יודעים טוב ממנו מה יעשה לנו טוב, אבל גילברט מוכיח שכולנו טועים. הוא אשר אמרתי – מדובר בספר מאתגר ומעורר מחשבה. ולקינוח, שני ספרים: בימים אלה

עלה, על המדפים תרגום חז של **"הנץ ממלטה"** מאת דש האמט. מדובר בקלסיקת מתח מש 1930, שסימלה את המעבר מחד ההגיון הרציונליות של הרומן הבל האנגלי הקלסי (קונן-דויל, כריסטי לספרות המתח האמריקאית בסגן "הבלש הקשוח".

במקרה זה הבלש הקשוח מתג בסאם ספייד, חוקר פרטי, שפוי לאיתור פסלון שחור בדמות נ ובדרך אליו מעורב במספר מקו רצח. פשוט, רהוט ומרתק. מרתק ו יותר הוא ספרו של קן פולט **"עיוור שלגים"**. ספר מתח אודות גניב וירוס מסוכן בעיצומה של סופ שלגים בליל חג המולד ממעבד למחקר רפואי בסקוטלנד. קש להניח מהיד.

